

В XXVI

die Kupferze Sa jencia
serneita is slane
verhenke Janna

Podaril mi
Gabriel Jelovšek
na Vrhniki

18/8/1898

F. Levac.

J. J. Fanton
de Brunn

Jezičnik, XVII, 73

BUKUVZE

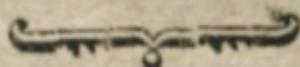
Učit. knjižnica

Iny. štev. od 988

Shvinskih bolešni

sa

kmęteshke ludy.

Od

Jannesa Gottlieba Wolstejna
sdravnyka inu ranoželza shvin-
skiga na Duneju.

v'Lublani: se najde blisu Shkofye
per Mihelnu Prombergarju
Bukvarju, 1784.

222

B XXVI

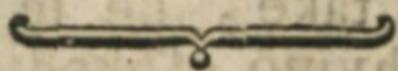

E. 9006445

Perva postava.

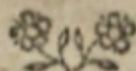
Kolku sort je shvinskih bolešni.

Kader v'eni dushelli, ali v'enimu Kraju vezh shvinzhetov, eno bolešen ima, kader se vezh krav, inu volov, ovaz ali druge shvali na en bart, ali pak saporędama ena bolešen prime: Tok vy pravite, de je leta bolešen ena shvinska kuga, inu vy tukej imate prov. Ampak takrat vy nimate prov, kader vy menite, de se le ena fama sorta bolešni snajde, katęra shvino kole inu mory.

A

Shvins-

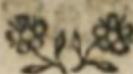

Shvinskih bolešni je vezh fort, inu ena fleherna je drugazh, tex ufaka, zhe se prov preględa, ima kej posebniga v'febi, kar drugina bolešnami ny lastnu.

Nektęre bolešni pridejo zhes to rogato shvino, druge zhes svine, ovze, kojne: ene pestę to mlado, druge to staro shvino: nektęre pertikajo to flabo, druge pak so take, de le samu to mozno shvino ofhkodjejo, inu toku naprej.

Nektęre is letih bolešni se ufeđejo v'glavo, v'gobz, ali v'gerlu te shvine, ene v'perli, inu ene v'trebu; ja tudi parkli tih volov inu krav so v'zhalsih bolešni podveršeni.

Ene bolešni se gobzhna, jesyzhna, govtna bolešen imenujejo. Ta govtna bolešen je taista, katera se v'govtu v'korenyni tiga jesyka snajde, inu ima kakihni kushni tur per febi.

V'perfih je pluzhna bolešen, kader fe pluzha unamejo, ali pak prišad dobe; inu ferzhna bolešen, kader fe ferzë vëne inu fufhy.

V'trebuhu sna shvina vampno, zhevëfno, jëterno, shovzhno, urankno bolešen dobiti. Od tod pride uranken prišad, škashen shovzh, inu jëtra, drifto, grisha, napëtje.

Nektere is letih bolešni so nalešlive inu štrupëne ali kushne: tu fe pravi ta sdrava shvina jih od të bolne nalëse, koker poštavim drifto, zhevëfno inu vampno bolešen: kushne ture v'govtu inu v'korenyni tiga jesyka, vufhivoft, grinte per ovzah, kravah, inu kojneħ. Druge bolešni so pak, katere nišo štrupëne, des lih je vëzh dejl med nimi nevarnih, ja tudi smertnih.

Ene bolešni pridejo po goftu, ene po rëdkim, ene lë ob tvojih zhafsih.

Ene uftanejo na fpomlad, ene v'polejtu, ene tudi v'jeſenu.

Ene gredo is fpomlada na polejtu, is polejta v jeſen zheſ; ene ratajo hujſhi, ene ſkus ſpremenje tih zhaſov inu tiga ureme- na ſvojo mozh inu hude laſtnosti ſgube.

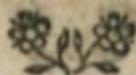
Letę boleſni ſture vezh ali mejn ſhkode, koker je njih natura, koker ſo kraji, kjer regirajo, koker ſo urshohi, koker je ureme, koker je poſtreſhba inu glajſhtanje te ſhvine, inu toku naprej.

Druga poſtava.

Pervi reſdełk.

Kaj ſa ene ſnaminja ſe na ſhvini vidjo, kader je na vampih bolna, diſto, ali toku imenvano vampno ſuhoto ima.

Vampna ſuhota (po nemſhku *Löſerdire*) je ena naleſлива, ſtru-

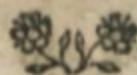
e strupena inu kushna bolešen. Ona se perkashe fkus tu, de je shvina klaverna, se stręsa, ima sdej urozhyno, sdej mras: nje se jesti nelubi, ona oflabuje, inu vezhdejl preshvezhiti neha.

Kmalu kader se leta bolešen sazhne, rata shvina bojezha, inu klaverna, ona pade v'gvishne britkosti, katere pogled, shvot, inu ufi udji na snanje dajejo.

Ozhy ratajo kovne, vodene, shlemaste: one sazhnejo fovseti, inu zhes nektere dny se fovse v'eno shlemasto sodergo spremenę.

Shvina per leti bolešni potreśsa v'zhafsih s'glavo, vezhkrat fhkriple is sobmy: gobz rata shlemast, penast, mestan: na jesyku se sbira blatu, v'nosnyzah imerkl.

Na koshi, v'zhafsih kej vun udari, tu je, masuli, grinte, mehurji: v'gobzu v'zhafsih turji.

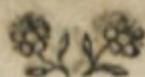
Med temu v'zhafsih ta bolna k
shvav jezhy, inu tulli, njo boly r
v'trebulu, inu kmalu potler pri- f
de drifta.

Drifta ima uselej grisenje,
klanje po zhevih, inu hudu ti-
fhanje sraven febe.

Blatu, kateru od shvine takrat
gręde, je od konza ředku inu shle-
mastu: potler se v'eno selęnkasto,
inu ermenkasto vodo spremenj,
dostokrat tudi rata krivavu inu hu-
du smraktivu.

Zhe hitrejshi letę okulstave go-
ri jemlejo, bol nevarna je ta bo-
leşen, inu hitrejshi zerkne shvi-
na. Zhe bol pozhafsi grede, la-
glej je ta bolęsen.

Vampna fuhota ja malu kdej
lohka, ona je ena nevarna inu
vezhidejl inertna kuga. Ona
umory dostokrat v'petnaift, v'
dvajfsęt urah tę nar mozbnejshi
kra-

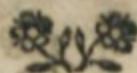
krave, inu vole. Dostokrat umo-
ry fhe lę ta tręti, ta pęti, ta
sędmi dan.

Zhe ta bolna shvina dvanajst
dny preshivy, je letu en dober
pomęk. Al vender ny fhe ufa
nevarnost prozh. Bres nevarnosti
je fhe lę ta zhafs, kader shvina
sazhne jęsna ratvati, jęsti jil'kati,
inu tu, kar inę, preshvezhiti.

Letę snaminja fo tę vęzhi per
vampni fuhoti tę shvine.

Per ti shvini, katera na leti bo-
lęsni zerkne, se najdejo vampji
s'enim neziranim klastjam napol-
neni, slasti ta tręti vamp: v'le-
tęmu se ufellej fuhe kępe najdejo,
katere se vezhkrat v'prah resdro-
biti pustę.

Ta zheterti vamp je s'zhęva-
mi ured ikorej ufe ej unęt inu sa-
goręl, ali opalen, marogast, er-
dęzhkast, plaukast, ali kok der-
gazh spremęnen.

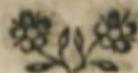
Dostikrat se vidi na vezh krajev
tiga trupla od snotrej, de so sa-
goreli inu uneti ali spremeneni,
v'zhafsih fo pluzha zherne, shov-
zhni mehur je zhes navado ve-
lik, inu s'redkim shovzham na-
polnen. Serze je fkorej uselej
kumernu inu svēnenu, inu vezh-
dejl tudi jesik.

Drugi resdejk.

Kaj sa ene snaminja da shvina,
kader je na uranki bolna, ali se
prifsad ali pezhenyna uraneke
lotti.

Priksad na uranki hitru umory,
vezhkrat tudi per ti prizhi,
kader pride. Shvina pade dosti-
krat toku okul, koker de bi njo
pobov, pred jastim, ali na pashi,
ali na poti.

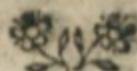
Kader je leta bolešen pozhafna,
ona v'zhafsih v'nektērih urah, v'
zhafsih v'enimu, dvēh, trēh,
fhtirih dnēvih umory.

Zhe is konzov tih malih shilz prevezh krivy , ali bęlle fokrovze v' luknize , ali v'ta gobast kofs tih pluzh noter fili, more shvina krepati , slasti takrat, kader leta gobast kofs kry v'fe popija.

Zhe pak v'ta gobasti kraj ne kry ampak bęla fokrovza pride , inu zhe ta shvine na konzuz tę bolęsni eno shlęmo is noffa ali is gobza vun mętzhe, pride ona od bolęsni , ali pak se sazhne fufhiti , hira , inu jętko doby.

V'leti bolęsni ima shvina eno teshko fapo , ali savolo terdobe tih pluzh , ali pak sa tu, kir je tu gobastu is fokrovzo napolnenu. Zhe se ti shvini pufha , rata nję nękolku loshej. Ali leta odlęga ne terpy dovgu , sa tu kir tu pufhanje usame lę famo kry is tih shil , ne pak taistu is lukniz tih pluzh , kar se je noter ulilu.

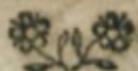
Nar bolshi je per ti bolešni eno
 shpaga (katerà se po nemshku
Haarfeil, Aijterband imenuje) na
 perfi pervesati, kosho na perfi
 s'enim resbelenim sa en tolar shi-
 rokam shelesam v'enim ali dveh
 krajev sashgati: to shvino na en
 zhit sdrav hladen luft postaviti,
 med vodo moke inu Salpētra (ali
 solitarja) nameshati inu piti dati,
 ali pak s'mervo kuhano vodo, pre-
 hladeno, is soljo inu enu malu me-
 du smeshano piti dati. Hren s'
 medam, kifle jabuka, ozhejen
 hlev, jed, koker sa bolne grede,
 dobra postreshba, glajshanje, inu
 poterplenje tudi sraven flishi.

Peti resdelk.

Od bolešni v'gobzu te shvine.

Bolešni v'gobzu je vezh fort.
 Koker je sorta te shvali, ob-
 stojy ta bolešen v'temu, de se na
 krajev tiga gobza vun spahne,
 ali de fkorje, ali hrafte srafsejo.

V'

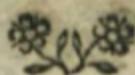
V'zhafsih je męsu okul sob mehku, puhlu spremenenu inu smradlivu, sobję pak se nemajejo ufellej.

V'zhafsih stezhejo mehurji, bule, inu gobe po jesyku ali na straneh od snotrej tiga gobza, ali pak v'korenyni tiga jesyka en kushen tur.

V'zhafsih je ena ali druga isletih bolešni sgol fama, v'zhafsih se nje ena druga perdrushi, slasti pak vampna fuhota.

Katęro shvino leta bolešen prime, leta sazhne lę pozhalsi jęsti, inu na sadne sa jęsti zelu nemara,

Ona doby en shlęmaft, maftan gobz, na męsu okul sob eno drugo farbo, majęzhe sobę, smradlivo sapo; ona je trudna, klaverna, inu ima bolan pogled.

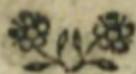
Koker je bolešen, inu urshok
tę bolešni, shvina vezh ali mejn i
terpy.

Kushen tur v'govtu ali per je-
sykovi korenini umory to shvav.
Kader vampna fuhota ali drifla
sraven pertifne, so turji v'gobzu
inu ritnimu zhevešsu smertni po-
menki.

Zhe je mefsu na turih svenzhe-
ne farbe, stojy hudu: zhe je er-
javu inu smradlivu, je she hujfhi:
nar hujfhi pak je, zhe se tur ne-
sprasne, temuzh naprej gnyje,
inu zhe se ti mali turji v'velike
fkup sberejo.

Zhe mefsu na turih erdezhe,
zverstu inu shive farbe rata: se
shvav bolfhi pozhuti.

Zhe pak kry vun pogleda, ka-
der se gori pertifne, je en hud
pomęnk.

V'letī bolēsni fe more ta bolna inu sdrava shvina na en sdrov luft postaviti, inu vezhkrat zhes dan s'ofsoleno vodo napajati. Ti sdravi fe more sdravu klastje dati, tim bolnim pak kej takiga, kar veliku shvezhiti ny potreba, postavim mozhnato vodo, koker en mozhnik, ali otrobi ali kruh.

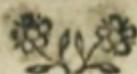
Tim bolnim fe more ene try ali fhityr krat zhes dan gobz s'ofsoleno vodo inu jesham ali s'kuhano smrekovo Kosho, ali s'vodo od kuhaniga roshmaryna smyti.

Ufelej kader fe gobz umije, fe imajo turji tih bolnih v'gobzu ali na jesyku s'ofsolenim medam pomasati.

Shešti resdešk.

Od snaminjov tē bolēsni na parklih tē shvine.

Bolēsen na parklih ali nogah ali tu shēpanje pride polejtu : v'
ti

ti večiki urozhyjni, inu s'urozhy-
no neha.

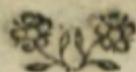
V'zhafsih je sgol fama, v'zhaf-
sih je s'boleşnjo v'gobzu fkupej.
Kader leta sraven pride, je ne-
varnu, fama pak ny uselej glih
filna.

Shvav per leti boleşni sazgne
fhepati, parkli ratajo urozhi,
sklivni, inu uneti, ali sagoreli,
messu okrog njih otteka, od ot-
toka pride merselza, katera v'
zhafsih famu per parklih ostane,
v'zhafsih po zelimu shvotu, uro-
zhyno obudy.

- Potler srafsejo turji, v'katere
se ena smradliva soderga sbira.
Leti turji ustanejo ali v'fkladu tih
parklov, ali okrog parklov, v'
zhafsih na obeh mestih.

Ta roshen kofs na parklih se ta-
krat od koshe lozhi, h'katere je
perrashen. Ta odlozhen rog se

mo-

more kmalu odręsati, fizer se bo-
do parkli sgubili.

Zhe parkli odpadejo je huda
boleşen, satorej jih je treba sgo-
dej varvati.

Sa tu je narbolshi, de se ta
shvina v'tekozho vodo poštavi,
koker hitru fhępati sazhne; ali
pak se morejo nogę s'zhifto vo-
do prov dobru inu prov po go-
ftu smyvati.

Kolkerkrat se shvini nogę umi-
jejo, se morejo taiste s'mokro
lonzharsko illovzo, med katero
se pov shlize Silberklet jęsiha
(kateri se v' Apotęki doby)
ulye, po zęlimu urozhimu inu
otezhenimu meřtu debęllu nama-
sati.

Koker hitru se illovza pofufhy,
se ima supet s'vodo inu filberglet
jęsiham pomozhiti, inu koker hi-
tru turji pozhjo, se imajo leti s'

ravnu taisto vodo ufak dan dva-
krat smyti.

Toku se ima naprej dellati dok-
ler se noge szeljo. Noterdati se
nima shvini drugiga koker kam-
nena sov lisati.

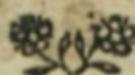
Na leto visho se ima tudi s'to
sdravo shvino v'zaker jiti, dokler
je urozhyta, potler pak leta bo-
lesen toku neha.

Trętja postava.

Od Urshohov, inu perloshnosti tih
shvinskih bolesni.

Ta prvi urshoh tih shvinskih
bolesni je nesdravu ureme,
nesdravu Klastje ali futer, pre-
majhna fherb tih, kateri okul
shvine hodjo, inu stradanje tę
shvine.

Bolesni uftanejo is nezhdnosti
tę shvine, is nezhdnosti, tem-
note inu saporze tih hlevov.

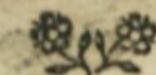

Bolęśni pridejo is prevelike
trume tę shvine v'enimu kraju,
inu v'enimu hlęvu.

Shvina pade v'bolęsen, kader fe
sa njo flabu fkerby, fe nję malu
stręshe, fe taista nezheđi, inu
kader nję tu doligrę, kar je k'
sdravju potreba, postavim kamni-
ta fov, hoja, bistra voda, zhist
luft.

Velika inu dovga urozhyňa,
velika inu dovga mokrota, meg-
la, mokra toplota, nesdravi ve-
trovi dajo tudi v'zhalsih k'shvin-
ski bolęśni perloshnost: Od ptuje
shvine pride malu kdej bolęsen,
ona pride od lastniga urshoha, inu
od spremenjenja tiga trupla ali tę
krivy dostikrat.

Od svęsd, od zoperniz, inu
od drugih urashov, katęre neum-
ne shenę uganujejo, nepridejo
nikol bolęśni.

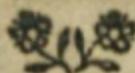

Shvina pade v'bolęsni, kir
v'niskih pafhah pafse, kir fo p
fhe preplutje terpele, kir se shv
na v'spomladu presgodej na paf
shene, kir takrat na tefl
is hlęva gręde, inu kir se
jesęnu preposnu v'hlęv dęne.

Shvina rata bolna, kir je po s
mi stradala, v'spomladu staro seę
nyto travo jędla, inn sneshęn
vodo pila.

Shvina sboly, kir v'polejtu she
jo terpeći more, kir veliku uro
zhyne prestojoy, kir njo muhe
inu druge merzhęsa grisejo: ki
Sęnze, vode, dręvja, podstřęh
ja na pafhi nima.

Zhes shvino pride boleřen, kir
je njęna pafha ręvna, gola, pafh
na, blatna, mahovnyta, s'ternjam
inu drugim fhkodlivim rezhmy
prerafhena, inu s'pajzhovnam
prepređena.

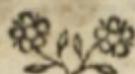

Shvina more sboleti, kir dosti-
krat zela njena pasha ne ene prid-
ne travze nima, de bi njo sau-
shila, inu svoje sdravje ohranila.
Ona boleha, inu konz jemle, kir
se vezhkrat po petdeset parov na
enimu mestu pafse, kateri je poln
kamna inu kertyn, inu v'kateri-
mu bi komej enu famu shvinzhe
sadofti pashe najdlu.

V'jesenu sboly shvina, kir na-
mest trave meglo, flano, ali sneg
poshira, kir se na deshu mozhi,
inu presebuje.

Po simi shvina sboly, ali faj
k'bolesni nagnena rata, kir je v'
majhnih, nezhdnih, gnojnih,
smradlivih hlevih saperta; kir
svetlobe, prostora, lufta inu okna
inu drugih potrebnih rezhy nima,
katere io k'njenimu sdravju.

V'letih luknah je shvina koker
v'jamah sakopana, s'pajzhovnam
premrshena, inu v'gnoju sabre-
de-

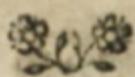

dena : tukej tizhy shvina zelo
simo, bres postreshbe, bres luftah
per revni mervi, ali flami.

Shvina pade v'bolēsni, kir jei
njēni hlēv na gnojnizo postavlen,
kir so dvorysha, inu ulze po vas-
seh nezhdne, inu kir zhlovesh-
ku inu shvinsku blatu okul hlēva
na kup kidate.

K'bolēsni tē shvine pomaga, kir
njē kamnyte foly nedaste, kir
vezh shvine redite, koker pashe
inu klastja premorete, inu kir njo
vezhnu movsete, de nesamu mlē-
ku temuzh tudi kry is njē ulē-
zhetē.

Vafha svina pogine, kir njēno
shtato neposnate, kir to dobro od
te flabe forte nereslozhite, kir
nepreudarite, inu nepremislite,
koku bi se ona sama redila, aku
bi s'jelēni inu drugim sveryuami
v'gojsdēh shivēla.

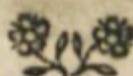
lo Vy perpomorete k'boleşni të
shvine, kir njo nezheđite, ne-
mivate, nezhefhetë, nekople-
e, inu kir ona vezh blata na fe
ei nofsi, koker mefsa na koştëh
yifsy.

- Vafha shvina hira inu sboly,
kir njo s'dellam preteĝnete, kir
një ufe forte fhkodlive rezhy no-
ter dajete, kir një kry pufhate,
kir njo vezh sdravite, koker
glajfhtate, inu poştreshete.

Boleşni ratajo hujfhi, kir to
sdravo shvino od të bolne nelo-
zhite, kir ti bolni nestreshete,
koker ti bolni gręde.

Boleşni jemlejo gori, kir ti sdra-
vi inu bolni shvini kry pufhate,
nad njo smirej kej mezhkate,
inu një fhkodlive arznye noter-
dajete.

Boleşni rafsejo, kir blatu is pod
nog tih bolnih nespravlate, kir
b 3 kry,

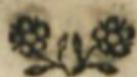

kry, katero njim spuſtite, v'hle-
vu ſpuſtite, inu kir to zerknen
ſhvino globoku nepokoplete.

Tukej je nekolku tih urshohov
od katerih ſhvinske boleſni pri-
dejo. Vy boſte vidili, de ſte
doſtikrat ſami krivy, zhe ſhvina
sboly, kir s'njo neſpametnu v
zaker greſte, inu njo premalu
glajſhtate.

Jeleni, vovkovi, medvedji inu
druge sveryne, katere pod vaſho
ſkerbjo niſo, ſo po redkimu bol-
ne: one le takrat zerknejo, ka-
der njim jeſti, voda, luſt, sdrav-
vu ureme smanka, kader ludem
v'peſt pridejo, inu kader jih oni
rede.

Kar vy fallite, ſkasy ſhvini tu
sdravje, kry, inu ſhivlenje, ſpre-
miny njenu truplu, inu njo k'bo-
leſni perpravi. Na leto viſho,
inu is tih urshohov, katere ſim
poveđov, pride vezhi dejl tih
ſhvin-

svinskih bolešni, skus lete se bolešni usdignejo, hude okulstave pridejo, inu se ta fhkodliva rezh v' truplu perpravla, katęra se fkus merselzo inu urozhy no dostokrat v'strup spreoberne.

Zheterta postava.

Pervi resdęk.

Od te sdrave shvine v'tih krajeħ, kjer bolešen ustane.

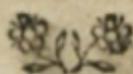
Koker hitru v'eni vasi ali v' enimu hlevu shvinska bolešen ustane, tamkej ny zelu nobene ali pak malu sdrave shvine. Ta shvina, per katęri se bolešen nevidi, ima eno fkrito bolešen, ali pak enu perpravlanje k'bolešni. Nizh mejn vender vy meňte, de se usa shvina dobru pozhuti: vy toku meňte, sa tu, kir shvina je, okul teka, movse, inu je bol vesella, koker ta bolna. Al vy se motite, kir sdravje neposnate. b 4 De

De se v'těmu motite , ste lohku previshani , zhe enu malu spremiflite. Sakaj komej ste tega ali uniga vola , to ali uno kravo sa sdrave dersjali , se she oni na tlih valajo , inu dajo ozhytne snaminja , de jih je bolešen popadla.

Nikar neměnyte , de she le takrat shvina sboly , kader njo pojemati vidite , ona je she veliku dny , v'zhalsih veliku tēdnov , inu mēszov poprēd bolehalo.

Toku se slasti per taistih bolešnih sgody , katere pozhasi lešejo , inu od domazhih urshohov pridejo , katere savolo nesdraviga uremena , nesdravih hlevov , inu flabiga klaftja ali pashe ustanajo. Toku se tudi takrat gody , kader je poprēd truplu , kry , inu shvotna mokrota fkašena , prēden ena ozhytna inu videozha bolešen vun udari.

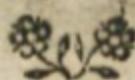
Zhe se prov ahtengada, se ta
zhafs per ti sdravi shvini use for-
te rezhy samerkajo. Vy bošte
vidili, de tazhafs ny toku veščel-
la, inu urna, koker popřed: de
se ozhy nizh vezh toku nesvět-
jo, jesik ny toku sdrave farbe,
hoja ny toku terdna, dlaka
ny toku shiva viditi koker v'
sdravju.

Letę rezhy se spremenę, ko-
ker so okultave tę bolešni, one
so vezh ali meju blęde, koyne,
temne inu shalostne viditi.

Dostikrat se per kravah en
zhafs, předen sbolę, mlęku spre-
meny: rata puřtu, vodęnu, řęd-
ku, inu da meju Sira inu Patra.

Letę snaminja vezhdejł popřed
pridejo, koker boleřen vun udari.

Taisti, kateri so fami fkuřli,
se bodo spomnili, de so kdej kej
takiga samirkali, inu de se na
b 4 sdrav-

Sdravje tē shvine v'boleşnih ny samesti. Oni bodo vędili, de velikū shvine sdravja nima, des lih se sdrava sdy, inu de fęme od bolęsni shę dovgu popred v'shvo-tu tizhy, pręden ona vun fhine.

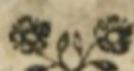
Drugi resdęlk.

Koku se ima ta sdrava shvina tam-kej dershati, kjer bolęsni re-girajo.

Zhe vy tē urshohe odrinete, od katęrih sim jest v'ti trętji Postavi govoruv, bofte ufo shvino, katęra fhe ny preblisu tē bolęsni, pred njo obvarvali, inu letu bo-de ta nar bolshi arznya zhes bo-leşen inu zhes smert tē shvine.

Bres letiga preskerblenja ny arznye, ny Apotęke, ny ivjęta sa vafho shvino.

Zhe bolęsen v'spomladu sgodej uřtane, pręden se shvina na pašhe-
she-

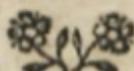

shene, tok se ima spremisliti, koku je ona zhes simo glajlhtana bila, ali je kej vun hodila, ali je kej zhedena bila, ali je per nje kej samudenu inu oppufhenu bilu.

Zhe ste vezh shvine, koker pak jesti sa shvino imeli, tok shvina ny famu na klastju, temuzh tudi na svetlobi, na luftu, na proftorju, na hoji pomankanje terpeła.

Zhe je letu, tok denyte prozla to flabo shvino, inu to, katere nepotrebujete; dajte ti drugi vezh jesti, proftorja, lufta, svetlobe, ozhedite hleve, inu dvorisha, inu shenye shvino per provjafnimu dnevu na zhedne inu suhe dvorisha, tok bofte njo pred bolefnjo obvarvali.

Zhe ta spomladajnska bolefen posnej pride, tok pomislite, zhe niste shvino presgodej na pafho gnali, dejte ahtengo, kakfha
b 6 je

je trava, ureme, inu lejtna; zhe je shvina na teshe na pafho hodila, al je pak kej popred jedla.

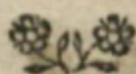
Zhe ste kej v'temu fallili, tok popravite kmalu, aku ozhete shvino obvarvati.

Zhe bolesen v'polejtu ustane, poglejte, kaj ste ali po simi ali v'ipomladu fallili.

Poglejte, kaj sa enu ureme je bilu, inu koku ste se shvine ah-tali, ali koku se sdej gody: inu odvernute urshohe prozh, kateri k'bolesni perloshnost dajo.

Zhe je turozhyna, fusha, pomankanje na vodi, na senzi inu drugih rezheh to shvinsko bolesen sturila, tok je treba sa hlad, sa senzo, sa kopo v'vodi fkerbeti; de se shvina pred kugo obvarje. Shenute shvino po nozhi ne po dnevu, ali faj ne per hudi

uro-

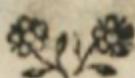

urozhyni na pašo. Zhe njo po
dnevu vun gnati ozhete, shenyt-
te njo v'senzhne kraje, v'gojsde.

Zhe shvina savolo niske pašhe,
savolo preplutja, inu povodnja
sboly, shenyte njo na vikfhej
pašhe, na hribe ali goryze, ali
jim pak v'hlevu jesti dajte, aku
njo obvarvati ozhete.

Per jefenskih bolesnah, spom-
nite se, koku je bilu v'polejtu:
dejte ahtengo, zhe se bolešen
sgodej ali pak na sadne v'jefšenu
sazhne.

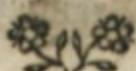
Zhe se sgodej sazhne, tok pri-
de od uremena, od pašhe, od
hlevov, od pestreshbe, katero je
shvina v'polejtu imela. Zhe je
she posnu v'jefšenu, sna megla,
mokrota, flana, mras, predov-
ga pašha, urshoh te jefšenske bo-
lešni biti.

Od nalęsenja tę bolešni med shvino inu od perneisenja tę kuge, jest nozhem govoriti, kir je tu ena rezh, od katęre ludję veliku govore, ampak malu praviga inu gotoviga vedo: inu kir je malu kushnih bolešni. Al vender tolku rezhem jest, inu fhe enkrat povęm, kar fim od konza povęduv, de imate per ufih bolešnih to sdravo od tę bolne shvine prozh dijati.

Dvę rezhy svętjem jest sa shvino per ufih urozhinskih bolešnih, de fe ta sdrava shvina ohrani, inu ta bolna osdravi.

Dajte ti bolni inu sdravi shvini kamnite foly, kolker premorete, slasti ti rogati shvini, inu ovzami. Naveshyte obedvoji shvini, koker hitru ena urozhynska bolešen uftane, eno prevuso, (katęra fe po nemshku *Haarseil*, ali *Ajterband* pravi) tu je *prevesa sa bule*, na perfi, ali od svunej
na

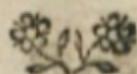
na timu kraju, kjer se od snotrej per ti bolni shvini unetje ali opalenje nastavlja, inu njo umory.

• Puštyte ti bolni inu sdravi shvini to preveso tok dovgu, dokler zhisto, bello inu nizh smradlivo fokrovzo vun ulęzhe, puštyte njo fhtirnajst dny ali try tędne pod kosho. Letu fizer uselej gvišhnu nepomaga, al vender vęzhi dejl je ta narbolshi pomozh v' shvinski bolešni.

Koręn, kateri se Tallovje ali zhmeryk, imenuje ima eno enako, mozh.

Leta koręn se ti bolni inu sdravi shvini fkus kosho, katera se ima preręsati, utakne, inu ravnu tamkej noter dęne, kamer kovazhi to shpago ali *preveso sa bule* dęvajo ali jermęnz utakujejo.

Zhe vezh okul tęh rezhy ote-zhe, inu se soderge fkup sberre, bolshi je, aku lę vun štezhi
sa-

samore. Ti kumerni shvini se nelme leta rezh toku dovgu gori pufiti, koker ti debelli inu mozni, kir ta prevesa inu zmeryka, ali Tallovje tim kumernim prevezh fokrovze inu mozhy is shvota potegne.

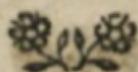
Zhe bula nesrase, inu se foderga nesbira, temuzh fuhu ostane, tok je en slab pomenk. Letu je enu snaminje, de zhutlivost smankuje, inu de je she shivlenje flabu.

Pęta postava.

Pervi resdelk.

Kaj se ima s'to bolno shvino sdajzi pozheti, kader bolęsen vun udari.

Koker hitru per ti bolni shvini inu per ti mertvi, kader leto gori denete, snaminja najdete, od katerih sim jest v'ti drugi

gi postavi popisvanje dav, snate
vy bres z vibla vęrvati, de je va-
sho shvino bolęsen umorila.

Zhe je od tę bolne shvine blatu
hitęlu, zhe je tifhanje terpęla,
zhe je nję shlęma is ozhy, inu
smerkli is nosa tękuv: zhe je ta
trętji vamp s'fuhim klastjam na-
polnen, tok verjemyte, de vamp-
na fuhota, (po nęmfhku *Löser-
dire*) regira.

De je leta bolęsen strupęna, inu
nalęsliva, fim jest shę povędov.
Ta pervá more tedej valha fkerb
biti, de tō sdravo shvino od tę
bolne prozh dęnete, inu njo nizh
fkupej pridti nepustite.

Zhe je letu nemogozhe, kir je
tę sdrave shvine prevezh v'hlęvu:
tok imate, kader per eni kravi ali
enimu volu bolęsen samirkate,
per ti prizhi taistu shvinzhe na
enu drugu męstu delezh od tę
sdrave shvine prozh pellati. Ta
kraj,

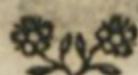

kraj , kjër je tu bolnu shvinzhe
 ftalu , taistu , kamer fe je onu per-
 takuilu , inu ta pofoda , is katëre
 je jedlu ali pïlu , letu use fe ima
 prov dobru ozhëditi , umiti , po-
 fufhiti , inu fhe lë zhes veliku
 dny potler nuzati.

Koker hitru ta bolna shvina na
 timu mëstu stojy , kjër ima svo-
 jo bolësen prestati , puftyte një
 sdajzi pod perfmi med kosho inu
 melsam ta koren Tallovje utakniti,
 (katëri fe v'Apotëki *Nieswurzel*
 pravi) ali pak to shnoro (ali pre-
 vëso sa bule) goridjati.

Tudi je dobru kosho pod trë-
 buham na dvëh ali trëh krajëh s'
 enim sa en tollar fhrokim resbë-
 lenim shelesam pershgati, ali fkus
 eniga sastopniga kovazha pershga-
 ti puftiti, dokler terdu erjava rata.

Letë try rezhy so v'leti bolësi-
 ni inu ufih drugih , per katërih
 fe drob uname , ali sagory, nar-
 bol-

bolshi pred usim drugim ; Al one se morejo sdajzi od sazhetka nuzati , inu prov mozhne narediti ; slasti more ta shpaga sa bule dogu ulazhena , inu zhmeryka , ali Tallovje dobru inu mozhnu biti.

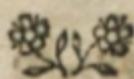
Drugi resdelk.

Koku se more ti bolni shvini klasti , inu naprej pokladati.

Ti bolni shvini nimate nizh ali zelu malu od tega jesti dati , kar je per sdravju jedla , slasti od fuhiga futra ali klastja ; svunej kakshnu selhe , kateru ji jesti difhy.

Al kej takiga se shvini malukdej lubi , slasti v'pervimu tednu te bolesni.

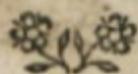
Namest fuhiga inu navadniga futra snate shvini v'zhalsih endroben kofz kruha s'foljo inu strelnim pulfram potrepseniga jesti dati.

ti. Letu jęd je futer inu tudi
arznya.

Ravnu toku sdrava je ti bolni
shvini rępa inu korejne, kifle ja-
buka, sladku sęle, inu druge vert-
nę sęlfha. Letę rezhy dajo mozh,
smajni hajo to bolęsen inu njo
jaglej sturę. Le takrat nję one
fkhodjejo, kader se nję gnufsjo
ali merfjo, ali se nję po fili v'
govt urivajo, inu jih fama od fe-
be nozhe jęsti.

Zhe je jesik fuh, umasan, ali
shlęmaft, tok shvina nozhe jęsti,
slasti je letu takrat, kader je je-
sik fuh, erjov, ali zhern, lizer
pak malukdej kej k'febi usame.
Kar se nję polubi, fo vęzh dejl
olsolene, grenkaste, ali kifle re-
zhy, koker hitru fo pak jesik
szhifiti, inu se od njega fkorja,
shlema, ali biatu odvaly, je enu
suaminje, de se bolęsen udaja.
De je shę bolfhi, pokashe shvina
fama; sakaj kmalu potler sazhe
nje

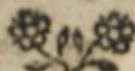

nje ravnu taist futer jeſti diſhati, kateri je nje v sdravju diſhov.

Ta bolna ſhvina, katęra ſvoj futer ſama od ſebe v'zhafſih popade, malukdej v'nevarnost te ſmerti pride. Taista ſhvina pak, kateri ſkus ſheſt ali oſem dny nizh nedifhy jeſti, more konz uſęti, zhe ſe boleſen naglu neſpremeny.

Ti bolni ſhvini ſe ima fizer ſkus ſheſt ali oſem dny prov malu jeſti dajati. Vender ſe more nje uſe forte futer pokasati, de ſe vidi, zhe ſe nje letu ali unu jeſti polubi. Letu ſe more fuſsebnu v'ſrednih dnevih te boleſni, tu je po tih pervih inu pred tim ſadnim ſturiti. Ampak le ſamu pokasati, ne naprej poloshiti, dokler ne bode prov ſhelnu jedla, de ſe nje gnufilu ne bode.

Tudi ſe nima ti bolni ſhvini, dokler je s'njo nevarna, ſkus ptu-
je

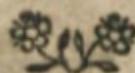
je ludy, temuzh fkus domazhe
jęsti dati, sakaj od tih, katerih
je vajena, rajshi usame, koker
od drugih, katere neposna.

Taisti grobu falle, kateri shvi-
ni futer v'Gerlu shokajo, ali kok
dergazh poshirati filijo. Kar se
shvini jęsti nelubi, inu kar nofsu
fmerdy, tu shelodz nepozira.

Vender snate shvini, kader
dovgu kruha, jabuk, repe, ali seła-
ali kej drugiga neushije, okul fręde
te bolęsni enkrat ali dvakrat en
matselz ali eno libro goste mozh-
nate inu dobru safolene vode no-
ter uliti.

Slasti takrat se more toku ftu-
riti, kader shvina po gostu,
mozhnu inu s'veliko tęsho firje;
takrat se pak nima nizm soly
amefs djati.

Zhe blatu, kateru od shvine de-
re, mozhnu smrady; ali zhe od
nje

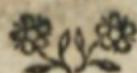

nje erjava voda ali ermen shmu-
kel gre, ali zhe je shvina slo of-
slabena, toku se ima ta mozhna-
ta jed, po temu ke je goftu sau-
rela, s'enim majhnim kosarzam
vina, ali mozhniga volla salyti
inu kader je toku redka,
shvini noter ulyti.

Kar Klastje ali futer amtizhe,
se imate sufsebnu po lejtini visha-
ti: sakaj ufake kvatre ima shvi-
na druge sorta vefselle sa jesti,
druge forte truplino postavo, inu
kry: koker ureme, urozhyrna
ali mras s'labo pernefe.

Polejtu lubi shvina sdravo god-
no travo: v'mokroti fuhu klastje,
otrobi, dusheze sel'ha: v'jesenu
vertni sad, inu grenkaste sel-
fha: v'spomladu ne presuhe, ne
preselene rezhy.

Koker je zhafs, koker je shvi-
na, koker je truplu, bolezen, ali
kry ufhafana, tok so letę rezhy

sa sdravo inu bolno shvino arznije.

Trętji resdełk.

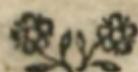
Od piazhe tę bolne shvine.

Koker malu fe smę bolni shvini per vampni suhoti inu drugih urozhyntskih bolešnih v'sazhetku ješti dati, toku pogoftu fe more nję piti dajati. Dobru si letu samirkejte.

Ta nar sdravifhi pyazha, katęro jest sa bolno shvino vęm, je s'mervo saureta voda, tolku safolena, mlazhna, topla ali hladna, kolker okulstave pernefsejo, inu koker shvini dufhy.

K'letęmu lejtna, forta tę bolešni, forta tę shvine inu druge okulstave veliku perpomorejo.

Siliti pak fe smę shvina k'leti piazhi toku malu, koker malu fe

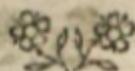

fe ona finę filiti leto ali uno rezh
jęsti , na navado inu na nagnenje
le more veliku tukej ględati.

Zhe shvina rajshi shejo terpy,
koker de bi vodo od merve pila,
tok se nję da voda , ali tu, kar je
piti navajena.

Letę piazhe se pak shvina v'
kratkimu navadi, aku se nję nek-
terokrat zhes dan gobz inu jesik
s'taisto splahne. Koker hitru se
ona na shmah letę piazhe navadi,
njo rajshi pije, koker vodo.

Voda od merve rata ena mozh-
na arznya, zhe fe ona od sazhetka
tę bolęsni s'falpetram ali Solitar-
jam , sa tę flabe pak s'fkorjo od
kruha, inu sa tę , katere smrad-
livu blatu, ali gnilo plundro fir-
jejo , s'dvęmi perifham stovzhe-
ne grobe hraštove f'korje smęsha-
na namešt zhiste vode shvini pi-
ti da.

Zheterti resdęlk.

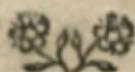
Od hlęvov tę bolne shvine.

Hlęvi ali shtalle tę bolne shvine morejo yelike, visoke, proftorne, inu lufne biti.

Shvina more dofti nastille pod fabo imęti, inu leta fe more, kolkerkrat je tręba vun smettati, inu druga natręsti, slasti takrat, kader bolęsen shvino doli poloshy. Ta mokra flama fe more sdajzi prozh usęti, koker hitru je pozana, ali od foderge pofhkroflena, katerai is turov vun tezhe.

Ravnu toku fe more s'tim blattam fturiti, kateru shvina v'filni drifti vunkej zhes nastillo od febe fhkrofy, de bi lih dellezh blu.

Narbolshi je v'polejtu per ti vęlki urozhyntsa bolno shvino, de fe sa njo na polju utte is goftih vej od dręvja, is germuja, ali
is

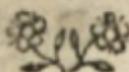

is flame naredę, inu se v'taiste ta shvina postavi. Vender se more tukej na sęenzo, na vodo, na blishnost tę utte, inu na use tu drugu ahtenga dati, kar k'stręshbi, k'sloshnosti, inu k'potrębi tę bolne shvine flishi.

Narbolshi kraji fo v'polejtu odperte shupe per hishah, vertji inu blishni gojsdi, v'katęrih je luft, voda, inu sęenza s'kupej.

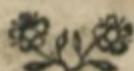
Zhe imate v'polejtu to bolno shvino v'shtalli, tok imate saj duri, inu okna, nozh inu dan odperte pustiti: inu zhe je velika urozhyňa, imate okul duri inu okul okni usakdan nekterikrat s' hladno vodo mozhti.

Prov dobru je tudi sa to bolno shvino, de se, dokler je she per mozhi, sajtri, inu svęzher eno uro na luft vunkej spufty.

Zhe bolësen, postavim vampna fuhota v'spomladu ali v'jesënu regira se more ta bolna shvina v'fuhe inu tilejtni gorkoti namënjene, snashe, inu luftne hlevë djati; po nozhy se imajo duri saprëti, okna pak odperte puftiti. Vender se ima ta bolna shvina tudi v'letëmu zhafsu v'jasnimu uremënu is hleva spuftiti, dokler je fhe tolku per mozhi, de njo snate spuftiti.

Kir toku dobru vampna fuhota, koker ena druga bolësen, katëra shvino naglu umory je ena urozhyńska bolësen, tok varvejte, de njo pre gorku nedershite. Sakaj zhe njo pregorku dershte, tok bode bolësen hujfhi, inu shvina usame gvifhnu konz, kir velika gorkota urozhyno, inu merselzo pogmira, inu letu obedvoje stury, de shvina poginiti more.

Pęti resdęlk.

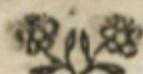
Od pęflov, stręshbe inu glajshhtanja tę bolne shvine.

Sa shvino se more dęlovna, svęsta, inu urna dershyna imęti.

Med tim vender morejo tudi gospodarji inu gospodyne ikerbni inu zhujęzhi biti; de bode jutri ta bolna shvini toku postřeshena, koker dons.

Lę jęd, inu tu, kar sim svjetvovny samu arznya, temuzh tudi postřeshba inu glajshhtanje tę bolne shvine je arznya.

Ta bolna shvina se more ne samu ufaki dan ofnashiti, ozhęditi, vun pellati, inu napajati, temuzh tudi se more vezhkrat na dan gobz inu nos ommyti, jesik is soljo postergati, ozhy obrilsati, soderga katęro Tallovje, shpa-
ga,

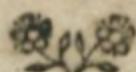

ga, ali resbelenu shelësu na per-
fih ali na trebuhu f'kup slëzhe,
s'zhifto inu ofsoleno vodo prozh
sprati.

Taisti, katëri okul të bolne
shvine hodjo, nesmejo v'taiste
hlëve, inu hifhe hoditi, kjer je
shvina fhe sdrava; sa tu, de oni
perloshnost nedajo to bolësen
resnelsiti, ali faj de savolo tëga
nebodo obdovsheni.

Ravnu toku se druge rezhy,
katëre se per bolni shvini nuza-
jo, nesmejo v'të sdrave hlëve
prenafhati, postavim: klastje,
merva, pofoda; temuzh se mo-
rejo poprëd sprati, inu ozhifiti.
Inu toku se more dëllati, koker
dovgu bolësen nejejna.

She lë zhes nektëri zhafs pot-
ler snate leto pofodo inu perpra-
vo, is katëre je ta bolna shvina
pila ali jëdla, sa to sdravo sanu-
zati: vender se more poprëd
do-

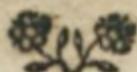

dobru smyti, poftergati, inu of-
nashiti, s'kropam popariti s'hlad-
no vodo poplahniti inu dobro po-
fufhiti, pređen se nuza.

Slama, katęra se je ti bolni
shvini podstilala, inu gnoj se mo-
re ispod nog tih bolnih inu tih
sdravih prozh useęti. Sakaj leta
obedvojim škodje. Pervizh tim
bolnim, kir bolešen pogmira, inu
nevarnejshi stury; drugizh tim
sdravim, kir od tih bolnih pride,
inu tedej bolešen pernese. Nar-
bolshi je, de se leta flama inu
gnoj svezher inu sjutrej per hla-
du vun ikida inu kmalu v'semle
pokople.

Shešta Postava.

Dobru podvishanje kmętifhkih
ludy od ihpoganja tih arz-
nyi, inu od osdravljenja tih bo-
lešni te shvine, kar ima en ufak-
teri prebrati inu preudariti.

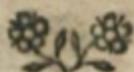

Ufe arznye nizh nepomagajo , zhe se ti bolni shvini dobru inu po ordengi nepostręshe , zhe se toku neglajshta , koker sim jest sgorej naprej pifsuv.

Ufe arznye so ftrup , aku se ti bolni shvini presgodej , ali pre posnu , prevezh ali ob drugim zhalsu dajo , koker bi imęlu biti ; deslih bi bile tę narbolshi inu nar nedovshnishi.

Ufe arznye , katęre shvini daste , njim sa tu daste , de imajo pomagati , kir pak njih mozh neposnate inu nevēste , koku inu kdaj pomagajo , tok nę taiste v'en van kje , k'njęni inu k'vafhi shkodi noterdajete.

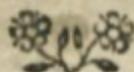
Ufe arznye , katęre voda neresmozhi , inu vęzhdej is taistih , katęre se v'vodi resvale , so ti shvini shkodlive , katęra negriše , inu nepreshvēzhi. Ufe shkodje ti shvini , kar njęni vamp nezira.

Ufe arznye, katere ti bolni shvini dajete, nje vezhdejl she le ta zhafs dajete, kader she ona nizh vezh ne grise, inu nepreshvezhi, inu po tem takim she le tazhafs, kader she te arznye fhkodvati morejo.

Vezh dej! tih arznyi, ja jest snam rezhi, use arznye katere vy ti bolni shvini dajete, fo take rezhy, katere en sdrov shelodz skase, teshe, drashjo, ftiskajo, inu nadlegvajo, rezhy, katere gnusenje, drifto, put obude, inu katere tu truplu nepokojnu sture. One nifso arznye, temuzh, koker fim she povedu, one fo strup.

Arznye fo le takrat prave arznye, kader fo po okultavah te bolesni isbrane, ob pravimu zhafsu, v'pravi miri inu v'takih perloshnostih noter dane, v'katereh pomagati samorejo: ali v'katereh faj fhkodvati nemorejo, zhe se s bolesnjo tok rekozhv prepirajo. Zhe se toku nedajo, ali zhe se der-

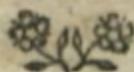

gazh dajo, ali sberejo, nifsò arz-
nye temuzh strup.

Leto saftopnost vafš navuzhiti,
neštojy v'moji oblasti, more biti
tudi v'vafši oblasti neštojy taisto
toku se navuzhiti, koker se mo-
re sturiti. En arzat, kateri dru-
giga nedella, koker de leto sa-
ftopnost fhtedyra, ravnu tolku
zhafsa k'letemu potrebuje, kolker
zhafsa ti nar pridnihi inu nar
bolšhi med vami, k'navuzhenju
te vishe shvino rediti, pojle ob-
delvati, inu kmetvati potrebujejo.

Shvino dobru postrežhi, inu
glajšhtati, nje arznye v'bolesnih
dajati, inu uletu sturiti, kar sim
vam naprej pifsuv, letu štojy v'
vafši oblasti, letu imate inu sa-
morete sturiti.

Zhe use letu svestu sturite, zhe
toku dellate, koker sim jest do-
sdej pravuv, inu naprej pifsuv,
tok vy gvishnu take rezhy nu-

zate, katere vam inu vafhi shvini nuzajo.

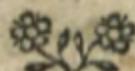
V'arznye tih ludy inu te shvine se pak nesmete mehati: letę vy ne saftopite. Sturite, kar saftopite, inu sapopadete, tok vam prov od rok pojde.

Letu ny samu od kuge temuzh tudi od drugih bolešni rešs.

Kar k'stręshbi inu glajfhtanju te bolne shvine flishi, sim vam jest obilnu resloshuv. Vy fizer nebofte ufako bolno shvino osdravili, al vender boste veliku shvine obvarvali, ob katero bi perfhli, aku bi letu nevedili.

S'osdravlanjam te shvine toku stojy, koker s'shetuvjo inu s'noter spravlanjam tiga pojlskiga sadu. Obedvoje negređe poulod, na usih krajev, inu ufaku lejtu enaku od rok, aku lih fo osdravleniki inu shajnyki smirej eni.

Ure.

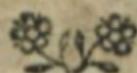
Ureme, inu lejtna se toku v' bolešni inu osdravlanje te shvine mešhajo, koker v'rafsenje inu v' shetvo tiga pojlskiga fadu, inu perpomerejo ali k'dobrimu ali k' hudimu.

Boleşni, katere od bolnih zhafsov, od hudiga uremena, od flabiga klastja, od nesdrave pafhe, inu drugih hudih urshohov pridejo, so nevarne, dostokrat smertne. Taiste pak, katere is mejn hudih urshohov ustanejo, so mejn nevarne, inu mejn hude.

Sedma Postava.

Od Shpoganja tih kosh te zerknene shvine, od njeniga sakopvanja inu od inashenja tih hlevov.

Od kosh te zerknene shvine ta sdrava nenaleše bolešen, zhe une bolešen ny nalešliva inu kushna bila.

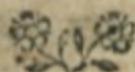

Vender snajo letę koshe strupene, inu fhkodlive ratati, zhe fe toku dovgu is shvine doli nepotęgnejo, de kry gniti, drob inu melsu smerdęti sazhe. Letu fe v' polejtu per veliki urozhyjni she v'nektęrih urah sgody.

Koshe fe tedej is zerknene shvine nigdar presgodej doli nepotęgnejo.

Ta zerknena shvina fe nesme nikol v'hifhi, na dvoryshu, ali na timu męstu odręti, na katerimu je ona konz usęla. Temuzh uselej tamkej, kjer ima v'semlo sakopana biti, inu zhe fe v'polejtu per gorkimu uremęnu v' dvęh urah neodere, ima njo gospodar sgubiti, inu per ti prizhi s'kosho ured zęlo sakopati.

Taista zerknena shvina, katera je per shivlenju gnila, kushne ture ali strupene spufhaje na shvotu imęla, ima s'kosho inu s'vov-

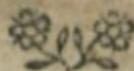

no ured sakopana biti. Inu letu sa tega volo, kir takihne koshe fo savolo strupa drugi shvini fhkodlive, inu savolo spufhajov ali grint nifso sa nobeno rabo.

V'nalęslivih koker tudi v'drugih bolešnah se imajo koshe, koker hitru fo doli potęgnene, s' merslo vodo sprati, potler fhtir inu dvajset ur v'lugu ali v'foleni vodi namakati, inu potler na vętru posufhiti.

Zhe je pak ena filna kuga, de veliku shvine v'kratkimu pozerkne, tok se imajo koshe sdajzi v'eno veliko kad fkup urezhi, inu foleno ali s'golunovo ali lidekovo vodo dobru salyti.

De vy v'letih nesřezhah faj koshe od vashe shvine obdershite, fim vam jest visho letu sturiti dav. Vy morete pak use tu sturiti, kar fim vam povęduv, de nebofte vaf, vashe fofsęde inu
zelo

zelo dushello fkus vasho sani-
kernost ofhkodvali. Savolo ptu-
je fhkode boste vy fhtrafani, inu
sraven fhtrafinge koshe s'truplam
te mertve shvine sakopati per-
morani.

Sdajzi po temu, kader so ko-
she is truplov doli potegnene,
se morejo, udji, kateri se she
koshe dershe, odsekati, inu s'
truplam, s'krivjo, inu ufo ne-
zhednostjo ured ofsem zhevlov
globoku v'tla sakopati.

Po temu ke je letu sturjenu, se
morejo te mesta, na katerih je ta
bolna shvina stala, ozhediti, le-
fenyna inu posoda s'mozhnim lu-
gam prov zhistu smyti, okna,
inu duri gori odpreti, inu use
dobru prevetrati.

